

סוגיה ח: דין השופר (3): שופר שנסדק וניקב

רקע

סוגייתנו עוסקת בשופר שנסדק וניקב. דין שופר שנסדק פשוט יחסית, ודין שופר שניקב מאוד מורכב.

המשנה אומרת: "[שופר] שניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול". פירוש הביטוי "מעכב את התקיעה" שקול השופר השתנה מקולו המקורי. במשנה לא ברור האם דין "מעכב את התקיעה" נאמר לפני הסתימה או אחריה. ניתן לפרש שהנקב שינה את קול השופר, והשופר פסול למרות שהסתימה מחזירה את הקול המקורי של השופר, וניתן לפרש שאם הסתימה מחזירה את הקול המקורי השופר כשר, והוא פסול רק כשהסתימה משנה את קול השופר.

המשנה אומרת "ניקב וסתמו", ניתן לפרש ששינוי הקול פוסל אף כשלא סתמו [והמשנה אומרת "סתמו" לחדש גם את דין הסתימה], וניתן להבין ששינוי הקול פוסל רק כשסתמו, אבל נקב בלבד אינו פוסל אף כשהוא משנה את קול השופר.

הגמ' מביאה מחלוקת תנאים לגבי טיב החומר הסותם את הנקב. בברייתא לא מבואר האם היא עוסקת במקרה שהנקב מעכב את התקיעה או במקרה שאינו מעכב את התקיעה, לפיכך חייבים לבאר את היחס בין המשנה לבין הברייתא.

כדי להקל על הלימוד מומלץ למלא את הטבלה הבאה תוך כדי לימוד שיטות הראשונים.

פסק הלכה: כחכמים או כרבי נתן. כלישנא קמא או כלישנא בתרא	פירוש הברייתא: ב"מעכב את התקיעה" או כשאינו מעכב	פירוש המשנה: כחכמים או כרבי נתן. במינו או שלא במינו	דין נקב ללא סתימה	"מעכב" - לפני סתימה או אחריה	
					תוס'
					יש מפרשים ברא"ש
					רא"ש
					ר"ן
					רמב"ם
					ראב"ד

מהדורה ראשונית ללא הגהה

מקורות

- א. גמ' כז-כז: "מתני' שופר שנסדק... מין במינו חוצץ קמ"ל"
- ב. **שופר שניקב**
תוס' ד"ה ניקב
רי"ף ו' ז-ז. "מתני' שופר שנסדק... דמין במינו אינו חוצץ"
ר"ן ד"ה ניקב, ירושלמי, הוסיף, במינו, ולענין
רא"ש סי' ה
- ג. **שופר שנסדק**
תוס' ד"ה שופר, נסדק
ר"ן ו' ז-ז. ד"ה מתני', אם
רא"ש סי' ב, ו
- ד. רמב"ם הל' שופר פ"א ה"ה והשגת הראב"ד
דרשת הרמב"ן לראש השנה עמ' רלה-רלו [במהדורת שעוועל]
- ה. ו"ע סי' תקפו סע' ז-ט ומשנה ברורה [בעיקר: ס"ק כו, לה, מג-מו, נב, נו]

דרשה לראש השנה לרמב"ן

ועוד האריכו רבותינו ז"ל במומי השופר כגון נסדק ונקב והן הלכות גדולות בפרטיהם ודקדוקיהם ואני מקצר בהם מפני טורח הצבור, אבל כללותיהם בדרך קצרה כך הוא.

שופר שנסדק ודבקו פסול פרש"י ז"ל שדבקו בדבק שקורין גלוד, וזה אינו נכון דהוה ליה שלא במינו ואין צריך לומר נסדק אלא אפילו נקב פסול, אלא דבקו היינו בעצמו שחממו באור ונתפשט ונדבק, ואפילו הכי פסול, וכל שכן אם לא דבקו ותקע בו כשהוא סדוק דפסול, כדקתני ברייתא נסדק לארכו פסול ולא קתני דבקו.

ופי' שופר שנסדק היינו שנסדק כל השופר וכך פרש"י, וטעמא דפסול שאינו שופר אלא שברי שופר הם, שכל כלי שנשבר יצא מתורת כלי בין לענין הטומאה בין לכל דבר.

דבק שברי שופרות פסול, אפילו היה שיעור בראשון כנגד פיו פסול, דהא מוסיף עליה ואם הוסיף עליו כל שהוא פסול, וטעמא משום דשופר אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות.

נקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר, פי' נקב וסתמו אפילו במינו, אם מעכב את התקיעה עכשיו לאחר סתימה כגון שעדין הקול יוצא דרך הנקב, פסול דכיון דאינו מתוקן לגמרי עומד לינטל הוא ואותו שבר שאינו שופר מסייע בקול, ועוד דשנים ושלשה שופרות הן, ולא מעכב דוקא אלא שנחלש הקול קצת ויוצא משם, ואם לאו שחזר קולו לחוזק הראשון כשר, ודוקא במינו ומתני' ר' נתן היא, כך הוא פי' משנה זו בדקדוק על פי הירושלמי, והוא דעת רבינו יצחק אלפסי בעל ההלכות.

ופסק ההלכה והוא שנשתייר רובו כלישנא קמא דר' יוחנן לחומרא, וכן פסק רבינו חננאל, אבל הרב ר' יצחק אבן גיאת והרבה מן הגאונים חלוקין בזה.

ואמרו בירושלמי דוקא סתמו אבל לא סתמו כשר, כלומר שאם הנקב פתוח כשר שכל הקולות כשרין בשופר, ואם כן למה פסלו נסדק כשלא דבקו, על כרחין כשנסדק כולו דהוה ליה שברי שופר כמו שאמרנו, אבל ה"ר יהונתן הכהן שבא לכאן בימי הראשונים, כתב בפירושי ההלכות שחבר,

דנסדק לארכו פסול אפילו בכל שהוא מפני שהוא מוסיף והולך בשעת התקיעה כשהן תוקעין בו בחזק.

הסבר הסוגיה

שופר... שניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול. [משנה כז.-כז:]
שופר שנסדק ודבקו פסול דיבק שברי שופרות פסול. [משנה כז.]
נסדק לאורכו פסול לרוחבו אם נשתייר בו שיעור תקיעה כשר ואם לאו פסול.

[גמ' כז:]

דין שופר שניקב וסתמו נידון במשנה ובברייתא, המשנה דנה בקול השופר ואינה דנה בחומר הסתימה, הברייתא דנה בחומר הסתימה ואינה דנה בקול השופר, כך שהיחס בין המשנה לברייתא לוט בערפל.

המשנה אומרת שאם קול השופר זהה לקולו המקורי, השופר כשר, ואם קול השופר שונה מקולו המקורי, השופר פסול. את המשנה ניתן לפרש באחת משתי דרכים:

א. "ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה [עכשיו לאחר הסתימה] פסול".

ב. "ניקב וסתמו אם [היה] מעכב את התקיעה [לפני הסתימה] פסול".

לפי הפירוש הראשון המשנה עוסקת בנקב המשנה את קול השופר, ומחדשת המשנה שאם סתימת הנקב מחזירה לשופר את קולו המקורי, השופר כשר. לפי הפירוש השני נקב המשנה קול השופר פוסל את השופר אם הסתימה מחזירה לשופר את קולו המקורי. שופר שניקב ונסתם כשר רק אם הנקב כה קטן שאינו משנה את קול השופר.

הגמ' מביאה ברייתא האומרת: "ניקב וסתמו בין במינו בין שלא במינו פסול, רבי נתן אומר במינו כשר שלא במינו פסול". הגמ' מביאה שתי לישנות של רבי יוחנן לפרש את הברייתא. ללישנא הראשונה חכמים פוסלים כל שופר שניקב, אפילו סתמו במינו ואפילו ניקב מיעוטו של השופר. רבי נתן מכשיר נקב כשמתקיימים שני תנאים: א. ניקב מיעוטו של השופר. ב. סתמו במינו. ללישנא בתרא חכמים פוסלים את השופר רק כשניקב רובו, אם ניקב מיעוטו השופר כשר אפילו כשסתמו בשאינו מינו. רבי נתן מסכים לחכמים בשופר שניקב מיעוטו, והוא מוסיף שאם סתמו במינו כשר אפילו כשניקב רובו של השופר [שיטת חכמים אינה מפורשת בדברי ר' יוחנן].

את היחס בין המשנה לבין הברייתא ניתן לפרש באחת משתי דרכים:

א. הברייתא עוסקת במקרה שהנקב והסתימה אינם מעכבים את התקיעה. המשנה פוסלת כשהנקב והסתימה מעכבים את התקיעה, ופסול זה מוחלט ומוסכם על כולי עלמא. הברייתא מחדשת שלא כל מקרה שהנקב והסתימה אינם מעכבים את התקיעה השופר כשר. רבי נתן פוסל כשהשופר נסתם באינו מינו, וחכמים פוסלים אף כשנסתם במינו.

לפי הסבר זה משנתנו אליבא דרבי נתן שיש חילוק כשסתמו במינו בין מעכב את התקיעה לבין אינו מעכב את התקיעה. לשיטת חכמים אין הבדל, וכל נקב פוסל את השופר

[לפי לישנא בתרא של רבי יוחנן, שחכמים מכשירים את השופר כשניקב מיעוטו, ניתן לפרש את המשנה גם אליבא דרבנן].

ב. הברייתא עוסקת במקרה שהנקב והסתימה מעכבים את התקיעה. כשהנקב והסתימה אינם מעכבים את התקיעה השופר כשר בכל מקרה, כשהנקב והסתימה מעכבים את התקיעה, חכמים פוסלים אפילו כשסתמו במינו, ורבי נתן מכשיר כשסתמו במינו. לפי הסבר זה משנתנו אליבא דחכמים ואפילו סתמו במינו, או אליבא דרבי נתן וסתמו בשאינו מינו בלבד.

הראשונים נחלקו בשתי הדרכים הללו:

הרמב"ן וסיעתו [ר"ן ו: ד"ה הוסיף, במינו] מפרשים כפירוש הראשון, והתוס' [ד"ה ניקב] והרא"ש [סי' ה] מפרשים כפירוש השני. הרמב"ן וסיעתו מפרשים שדין המשנה מוחלט ואין עליו עוררים. כל נקב שנסתם וקולו לא חזר לקולו המקורי, פסול. כשקולו חזר לקול המקורי נחלקו חכמים ורבי נתן, ויש שתי לישנות של רבי יוחנן בהסבר מחלוקתם. לפי הלישנא הראשונה, חכמים פוסלים כל שופר שניקב ונסתם בין כשנסתם במינו ובין כשנסתם בשאינו מינו. רבי נתן מכשיר שופר שניקב מיעוטו ונסתם במינו. לפי הלישנא השניה כל שופר שניקב מיעוטו כשר בין לחכמים ובין לרבי נתן, בין כשנסתם במינו ובין כשנסתם שלא במינו. אם ניקב רובו של השופר, חכמים פוסלים ורבי נתן מכשיר כשנסתם במינו.

הראשונים הללו פוסקים כרבי נתן, שהרי רבי יוחנן מפרש דבריו ולשון המשנה מדוייקת לפי שיטתו, לפיכך מסקנת הסוגיה ללישנא קמא של רבי יוחנן ששופר שניקב כשר רק כשמתקיימים בו שלושה תנאים:

א. אינו מעכב את התקיעה.

ב. ניקב מיעוטו.

ג. נסתם במינו.

לפי הלישנא השניה מסקנת הסוגיה, ששופר שניקב ונסתם כשר בתנאים הבאים:

א. אינו מעכב את התקיעה.

ב. ניקב מיעוטו אפילו נסתם בשאינו מינו, ניקב רובו ונסתם במינו.

הרמב"ן פוסק כלישנא קמא לחומרא, והר"ן [ו. ד"ה ולענין] מצטט את ר"י גיאת שפוסק כלישנא בתרא לקולא.

התוס' והרא"ש מפרשים שחכמים ורבי נתן נחלקו בשופר שניקב, סתמו ומעכב את התקיעה. שופר שניקב, סתמו ואינו מעכב את התקיעה כשר. כשהשופר מעכב את התקיעה נחלקו חכמים ורבי נתן, ונחלקו שתי הלישנות של רבי יוחנן בהסבר שיטתם. לפי הלישנא הראשונה, חכמים פוסלים כל שופר שניקב, נסתם ומעכב את התקיעה, ורבי נתן מכשיר כשניקב מיעוטו ונסתם במינו. לפי הלישנא השניה חכמים מכשירים שופר שניקב מיעוטו, ורבי נתן מכשיר כשנסתם במינו אף כשניקב רובו.

הרא"ש מתלבט האם לפסוק כחכמים או כרבי נתן, אבל הוא מקבל את הכרעת הר"ח לפסוק כרבי נתן. לפיכך מסקנת הסוגיה ללישנא קמא ששופר כשר כשמתיימים בו אחד מהתנאים הבאים:

- א. לאחר הסתימה קול השופר חוזר לקולו המקורי.
 - ב. ניקב מיעוטו ונסתם במינו אפילו כשהנקב והסתימה מעכבים את התקיעה. ללישנא בתרא שופר נפסל רק במקרה הבא:
 - א. הנקב והסתימה מעכבים את התקיעה.
 - ב. ניקב רובו.
 - ג. נסתם בשאינו מינו.
- הרא"ש פוסק כלישנא קמא לחומרא.

הרמב"ם [הל' שופר פ"א ה"ה] פוסק: "ניקב אם סתמו שלא במינו פסול, סתמו במינו אם נשתייר רובו שלם ולא עכבו הנקבים שנסתמו את התקיעה הרי זה כשר". הרמב"ם פוסק כשיטת הרמב"ן, שהשופר כשר רק כשנסתם במינו, ניקב מיעוטו, והנקב שנסתם אינו מעכב את התקיעה.

הרא"ש [סי' ה] מביא יש מפרשים ש"מעכב את התקיעה" מתייחס לנקב ולא לסתימה. שופר שניקב וסתמו, והנקב עצמו היה מעכב את התקיעה, והסתימה מחזירה לשופר את קולו המקורי פסול. לפי פירוש זה חייבים לפרש שחכמים ורבי נתן נחלקו במקרה שהנקב מעכב את התקיעה, שהרי לא יכול להיות שופר שניקב רובו והנקב אינו מעכב את התקיעה. הראב"ד [הל' שופר פ"א ה"ה] מפרש פירוש זה, והוא פוסק כרבי נתן אליבא דלישנא קמא דרבי יוחנן. מסקנת הסוגיה לפירושו, ששופר שניקב ונסתם כשר באחד מהתנאים הבאים:

- א. כשהנקב עצמו לא עיכב את התקיעה.
- ב. הנקב עצמו עיכב את התקיעה, ניקב מיעוטו ונסתם במינו.

מחלוקת הראשונים נובעת מהבנת פסולי שופר. חיוב תקיעה בשופר נלמד משופר דיובל. "והעברת שופר תרועה בחדש השבעי" [ויקרא כה, ט]. מפסוק זה למדים אנו שתי הלכות בגדרי שופר:

- א. "והעברת שופר" - ניתן לתקוע בשופר בלבד.
- ב. "שופר תרועה" - חייבים לשמוע קול שופר. לפיכך שופר יכול להפסל באחד משני פסולים:
- א. הפסול מפקיע את שם השופר. ב. הפסול הוא בכך שהשופר אינו מפיק קול שופר. נראה לפרש, שהרמב"ן סובר שכל סתימה המעכבת את התקיעה פסולה כיוון שהקול אינו קול שופר אלא "קול שופר ודבר אחר". כשהסתימה אינה מעכבת את התקיעה, הקול קול שופר, וניתן לפסול את השופר רק מפני שהוא מאבד "שם שופר". הרמב"ן סובר ששופר מאבד "שם שופר" או כשהוא נסתם בשאינו מינו, או כשרובו ניקב.

ר"י גיאת מסכים עם הבנתו העקרונית של הרמב"ן, אבל הוא סובר שסתימה מועטת מתבטלת בשופר ואינה מפקיעה ממנו "שם שופר". שופר מאבד את זהותו רק כשניקב רובו ונסתם בשאינו מינו. סתימה במינו אינה מפקיע "שם שופר", וניקב מיעוטו בטל ברוב ואינו מאבד את זהותו.

הרא"ש סובר שכל הדיון בסוגיה הוא ב"שם שופר" בלבד. שופר שאחר הסתימה חזר לקולו המקורי מוגדר כשופר אפילו כשנסתם בשאינו מינו, וכל סתימה במינו בנקב מועט בטלה ברוב.

הראב"ד סובר שכל נקב המעכב את התקיעה מפקיע מהשופר שם שופר, ולכן חזרת קולו לאחר הסתימה אינה מכשירתו.

בירושלמי מובא, ששופר שניקב פסול רק כשנסתם אבל שופר מנוקב כשר אפילו כשהנקב מעכב את התקיעה. קול השופרות כשרים בשופר, ורק הסתימה פוסלת מדין "שופר ודבר אחר". רוב הראשונים [תוס' ד"ה ניקב, רא"ש ס"ה, ראב"ד הל' שופר פ"א ה"ה, ר"ן ו: ד"ה ירושלמי] פוסקים כירושלמי. הריטב"א סובר שהבבלי חולק, ונקב העכב את התקיעה פוסל את השופר. הריטב"א סובר שרק קולות מקוריים כשרים בשופר אבל קולות שנוצרו כתוצאה מפגם בשופר, אינם מוגדרים כקול שופר ופסולים.

המשנה פוסלת שופר שנסדק ודבקו. הגמ' מסבירה שדברי המשנה מתייחסים לסדק לאורכו של השופר אבל סדק לרוחב השופר פוסל רק כשלא נשאר שיעור תקיעה.

נחלקו הראשונים בגדרי סדק לאורכו של השופר:

רש"י [ד"ה פסול] כותב: "פסול - דהוה ליה כשני שופרות". יש ראשונים [תוס' ד"ה שופר ועוד ראשונים] הרוצים לדייק מדבריו ששופר שנסדק פסול רק כשנחלק לגמרי לשתי שופרות.

תוס' [ד"ה שופר] סובר ששופר שנסדק בצד אחד פסול אבל רק כשנסדק על פני כולו.

הריטב"א [ד"ה מתני' שופר] סובר כתוס' אבל הוא מוסיף שאף אם נסדק רובו פסול.

הרא"ש [ס"ו] סובר שסדק פוסל אפילו במיעוטו של שופר "לפי שמחמת הרוח וחוזק התקיעה הסדק הולך ומוסיף עד שיסדק כולו".

הרא"ש אינו חולק על דברי התוס' והריטב"א שרק שופר שנסדק כולו או רובו מופקע מ"שם שופר", הוא רק מוסיף שגם הפוטנציאל של הסדק להתרחב פוסל את השופר. הבחנה זו בשיטת הרא"ש בין נסדק כולו לבין נסדק מיעוטו עולה מדין דבקו. הרא"ש סובר שניתן להדביק שופר שנסדק מיעוטו ולא ניתן להדביק שופר שנסדק כולו. שופר שנסדק כולו מופקע מ"שם שופר", ולכן הדבקתו אינה יכולה להחזירו לכשרותו. שופר שנסדק מיעוטו נפסל רק מפני הפוטנציאל של הסדק להתרחב, ולכן ניתן לדבקו.

הבחנה זו עולה גם מדברי הר"ן [ו: ד"ה מתני']. הר"ן מצטט את רבינו יהונתן ששופר שנסדק מיעוטו פסול מפני שהוא מתבקע בתקיעה. כותב עליו הר"ן, שאם קשרו בחוט או במשיכה כשר. קשירה בחוט או במשיכה אינה מועילה בשופר שנסדק כולו אלא רק בשופר שנסדק מיעוטו.

חשוב להדגיש שסדק שונה מנקב. סדק לכל אורכו של השופר או לכל הפחות לרובו, מפקיע ממנו שם שופר, ולכן השופר פסול אפילו כשאינו מעכב את התקיעה, ונקב אינו מפקיע שם שופר, ולכן הוא פוסל את השופר רק בתנאים שלמדנו לעיל.

סדק במיעוטו של השופר אינו גרוע מנקב, ולכן לשיטת הרא"ש שניתן להדביקו, חייבים להדביקו במינו. הרמב"ן סובר שדבק אינו מינו של שופר, ולכן אסור להדביק השופר בדבק. הרא"ש סובר שדבק מיועד להדבקה בלבד, וכיוון שהוא אינו נראה אין לו זהות משל עצמו, ומותר להדביק בו את השופר.

הגמ' אומרת ששופר שנחלק לרוחבו פסול רק כשלא נשאר שיעור שופר, ומוסיף הרא"ש [סי' ו'] רק אם נסדק רובו. נחלקו הראשונים בשופר שנסדק ולא נשאר לו שיעור שופר לצד פיו אבל נשאר שיעור שופר לצד הרחב של השופר, הר"ן [ז. ד"ה אס] פוסלו והוא מביא שהרי"ץ גיאת מכשירו.

ניתן להסביר שהראשונים נחלקו בהבנת דין נשתייר שיעור תקיעה. לדעת הר"ן החלק שמעבר לסדק פסול לשופר, אולם כיוון שהוא חלק אורגאני מהשופר ניתן להתעלם ממנו, והוא אינו פוסל מדין "שופר ודבר אחר". כיוון שחלק זה פוסל הוא חוצץ בין התוקע לבין השופר. הרי"ץ גיאת חולק, ולדעתו אין הסדק מחלק את השופר לחלק כשר ולחלק פסול, אלא הדין הוא ששופר שאין לו שיעור ללא הסדק מופקע מ"שם שופר". אולם אם יש שיעור שופר ללא סדק, יש לשופר שם שופר והרי כולו כשר לתקיעה.

סיכום

נחלקו הראשונים בארבע מחלוקות בדין שופר שניקב:

- א. האם "מעכב את התקיעה" מתייחס לנקב לפני שנסתם או לנקב אחר שנסתם.
- ב. האם מחלוקת חכמים ורבי נתן היא בנקב המעכב את התקיעה או בנקב שאינו מעכב את התקיעה.
- ג. האם נקב ללא סתימה שמעכב את התקיעה פוסל את השופר.
- ד. האם לפסוק כחכמים או כרבי נתן, האם כלישנא קמא של רבי יוחנן או כלישנא בתרא.

רוב הראשונים [תוס', רמב"ן, רשב"א, ריטב"א, ר"ן ונראה גם הרמב"ם] סוברים ש"מעכב את התקיעה" מתייחס לסתימה, הראב"ד [שהוא ה"ש אומרים" ברא"ש] סובר שהוא מתייחס לנקב לפני סתימה.

הרמב"ן וסיעתו סוברים שחכמים ורבי נתן נחלקו בסתימה שאינה מעכבת את התקיעה, והתוס' והרא"ש סוברים שהם נחלקו בסתימה המעכבת את התקיעה.

הירושלמי סובר שכל הקולות כשרים בשופר, ולכן נקב ללא סתימה אינו פוסל את השופר. רוב הראשונים פוסקים כירושלמי, הריטב"א סובר שהבבלי חולק על הירושלמי.

רוב הראשונים פוסקים כרבי נתן אליבא דלישנא קמא, הרי"ץ גיאת פוסק כרבי נתן אליבא דלישנא בתרא.

על פי המחלוקות הללו אנו מקבלים את השיטות הבאות בפסק ההלכה:

מהדורה ראשונית ללא הגהה

רמב"ם, רמב"ן וסיעתו: שופר כשר רק כשמתקיימים שלושה תנאים: א. הסתימה אינה מעכבת את התקיעה. ב. מיעוט השופר ניקב. ג. השופר נסתם במינו. רי"ץ גיא: שופר כשר רק כשהסתימה אינה מעכבת את התקיעה, והנקב אם הוא על פני רובו של השופר נסתם במינו, ואם על פני מיעוטו אפילו נסתם בשאינו מינו. רא"ש: שופר שסתימתו אינה מעכבת את התקיעה כשר, אם סתימתו מעכבת את התקיעה והוא נסתם במינו השופר כשר, ואם הנקב על פני מיעוט השופר, השופר כשר אפילו נסתם בשאינו מינו. ראב"ד: נקב שאינו מעכב את התקיעה כשר. אם הנקב מעכב את התקיעה כשר רק כשהוא על פני מיעוטו של השופר, והוא נסתם במינו.

סדק לכל, או לפחות לרוב, אורכו של השופר מפקיע ממנו שם שופר, ופוסלו. סדק על פני מיעוט אורכו של השופר, אינו מפקיע ממנו שם שופר. לדעת הר"ן הסדק אינו פוסל כלל, לדעת הרא"ש הסדק פוסל, אבל ניתן לסותמו במינו. סדק על פני רוב ורחבו של השופר מחלק את השופר לשני חלקים, ואם אין באחד מהם שיעור שופר, השופר פסול. הר"ן פוסל כשאין בחלק הצר של השופר שיעור שופר.

הברייתא מחלקת בין נקב שנסתם במינו לבין נקב שנסתם באינו מינו. כל שופר הכשר לתקיעה מוגדר במינו, וניתן לסתום בו את השופר [כך מפורש במאירי כז: ד"ה סתימה]. על פי סברת הרמב"ן שיש הבדל בין שופר פסול לבין קרן שכולה זכרות, שאינו מוגדר כשופר, ניתן להעלות על הדעת שניתן לסתום אף בקרן של פרה. קרן של ראם אינה מוגדרת כשופר, ולכן היא "אינו מינו", קרן של פרה מוגדרת כשופר פסול, ולכן היא "מינו". המאירי [שם] מעלה על דעתו סברא זו, ודוחה אותה.

הלכה

השו"ע [סי' תקפו סע' ז] פוסק כירושלמי שנקב שלא נסתם אינו פוסל את השופר. הרמ"א פוסק, שאם יש שופר אחר אין לתקוע בו כיוון שיש הפוסלים שופר זה.

השו"ע [שם] פוסק כרמב"ם וכרמב"ן, ששופר שניקב כשר רק כשיש לו תלתא למעליותא: הסתימה אינה מעכבת את התקיעה, ניקב מיעוטו ונסתם במינו. הוא פוסק שבשעת הדחק ניתן לסמוך על שיטת הרא"ש ולהכשיר שופר שסתימתו אינה מעכבת את התקיעה, אפילו נסתם באינו מינו, ואם הסתימה מעכבת את התקיעה וסתמו במינו [בשני המקרים מדובר שניקב מיעוטו בלבד]. המשנה ברורה [סקל"ה] פוסק שבשעת הדחק ניתן אף לברך על שופר זה. הוא מוסיף [סקל"ג], שעדיף שלפני ראש השנה יוציא את הסתימה, והשופר כשר לכולי עלמא.

השו"ע [סע' ח] פוסק ששופר שנסדק לאורכו, אם נסדק כולו פסול, אם נסדק רובו מותר להדביקו בדבק ויש אומרים שמדביקו בעצמו בלבד, אם נסדק מיעוטו יש אומרים שכשר, ויש אומרים שכשר רק אם קשרו בחוט או במשיחה. המשנה ברורה [סקמ"ג] פוסק שבשעת הדחק ניתן לסמוך על הדעה שנסדק מיעוטו כשר, שהיא הדעה העיקרית.

השו"ע [סע' ט] פוסק ששופר שנסדק לרוב רוחבו פסול אלא אם נשאר מהסדק לצד פיו שיעור תקיעה [טפח], ויש אומרים שאף אם נשאר שיעור תקיעה לצד הרחב של השופר. המשנה ברורה [סקני"ן] פוסק: "ובשעת הדחק אפשר דיש לסמוך אסברא זו".